

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság
r é s z í t é l e t e

Az ügy száma: Mfv.VIII.10.075/2023/6.

A tanács tagjai: Dr. Hajdu Edit a tanács elnöke
Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna előadó bíró
Dr. Stark Marianna bíró
Szolnokiné dr. Csernay Krisztina bíró
Dr. Tánczos Rita bíró

A felperes: felperes neve
cím1

A felperes képviselője:
Dr. Funtig Zoltán ügyvéd /Funtig Ügyvédi Iroda/
cím2

Az alperes: alperes neve
cím3

Az alperes képviselője:
Dr. Bódis Krisztina ügyvéd /Dr. Bódis Krisztina Ügyvédi Iroda/
cím4

A per tárgya: azonnali hatályú felmondás, túlóradíj

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes és alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Győri Ítélőtábla Mf.V.30.046/2022/17.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Veszprémi Törvényszék 25.M.70.081/2021/26.

Rendelkező rész

A Kúria a Győri Ítélőtábla Mf.V.30.046/2022/17. sorszámú ítéletének azon rendelkezését, amellyel az alperest 675.000 (hatszázhetvenötezer) forint felmondási időre járó távolléti díj és 900.000 (kilencszázezer) forint végkielégítés, valamint ezek kamata megfizetésére kötelezte hatályában fenntartja,

azon rendelkezését, amellyel a Veszprémi Törvényszék 25.M.70.081/2021/26. számú ítéletének túlóradíj iránti igényt elutasító rendelkezését helybenhagyta – a perköltség- és illetékfizetésre is kiterjedően – hatályon kívül helyezi, és e körben az elsőfokú bíróságot a perfelvételi szaktól kezdődően új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 78.750 (hetvennyolcezer-hétszázötven) forint és 21.263 (huszonegyezer-kétszázhatvanhárom) forint áfa elsőfokú, 39.375 (harminckilencezer-háromszázhetvenöt), 10.631 (tízezer-hatszázharmincegy) forint áfa másodfokú és 39.375 (harminckilencezer-háromszázhetvenöt) forint és 10.631 (tízezer-hatszázharmincegy) forint áfa felülvizsgálati eljárás rész költséget.

Kötelezi az alperest 94.500 (kilencvennégyezer-ötszáz) forint elsőfokú, 126.000 (százhuszonhatézer) forint másodfokú és 157.500 (százötvenhétezer-ötszáz) forint felülvizsgálati eljárási részilleték állam javára a Nemzeti Adó- és Vámhivatal illetékbevételi számlájára az esedékesség napjáig történő megfizetésére. Az illetékfizetési kötelezettség e határozat jogerőre emelkedését követő 60. napon válik esedékessé.

A felülvizsgálati eljárásban a hatályon kívül helyezéssel felmerült rész költség mértékét mind a felperes mind az alperes tekintetében 55.700 (ötvenötezer-hétszáz) forint és 15.039 (tizenötezer-harminckilenc) forint áfa-ban, míg az illeték mértékét 222.094 (kétszázhuszonkétezer-kilencvennégy) forintban határozza meg.

A részítélet ellen további felülvizsgálati eljárásnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes 2016. január 13-tól állt határozatlan idejű munkaviszonyban az alperesnél agronómus munkakörben. Mezőgazdasági mérnök, növényorvos végzettséggel rendelkezik. Munkavégzésének helye helység neve telephely volt.

[2] Az alperes kollektív szerződésének 1.5. pontja éves munkaidőkeretet állapít meg a munkavállalók tekintetében, amelynek kezdő időpontja január 1-je, befejező időpontja december 31-e. A felperesre vonatkozó munkaszerződést több alkalommal módosították. A 2020. február 27-én kelt és február 1-től hatályos munkaszerződés-módosítás a felperes alaphatárát havi bruttó 403.000 forintban határozta meg, 3. pontja szerint a foglalkoztatására teljes munkaidőben, kötetlen munkarendben, a kollektív szerződésben szabályozottak szerint kerül sor.

[3] A vetőmag ágazatvezető személy1, a felperes közvetlen felettese pedig személy2 vetőmagtermeltetési vezető volt. Az alperes által foglalkoztatott többi agronómuossal ellentétben a felperesnek nem voltak beosztottjai.

[4] A felperes 2020. február 1-jét megelőzően napi 8 órás általános munkarend szerint végezte tevékenységét. A foglalkoztatás kötetlen munkarendre való módosítását nem kísérte egyidejűleg a felperes feladatainak, munkabeosztásának átszervezése, kezdetektől fogva ugyanazon rendszer szerint dolgozott. Mind az alperes telephelyén, mind a vetőmagtermeltetési külső helyszíneken kellett feladatot ellátnia, amelyhez az alperes szolgálati gépjárművet biztosított. Amennyiben ezt nem tudta valamilyen oknál fogva használni, abban az esetben kollégája gépjárművét kellett igénybe vennie. A felperes szolgálati gépjárművét magáncélra is használhatta. Ebben az esetben egy kapcsoló segítségével tudta átállítani az adatrögzítést a szolgálati használatról magáncélú használatra. Az elektronikus menetlevél adataiból megállapítható, hogy a felperes mikor indult el a szolgálati gépkocsival, és mikor ért haza, valamint e két időpont között mikor, hol tartózkodott és mennyit várakozott.

[5] A felperes rendszeresen végzett hétvégén is munkát, ezen tevékenységéért bérpótlékban nem részesült.

[6] A munkaviszonya kezdete óta folyamatosan vezetett jelenléti ívet, amelyen minden munkanapon a 6 óra 50-től 16:40-ig tartó időszakot tüntette fel munkaidőként. A kötetlen munkarend bevezetéséig, 2020 február hónapig volt köteles vezetni ezen nyilvántartást.

[7] Az alperes előző vezérigazgatója, személy3 a felperes részére a tanulás lehetőségét engedélyezte, ezért helység nevelőn ingyenes növényorvosi tanulmányokat folytatott. A termelési igazgató, személy4 a részére szabadidőt engedélyezett tekintettel arra, hogy a felperes a napi munkáinak nagy részét helység nevelő környékén végezte, ahol az iskola is volt, így munkavégzés közben módja volt részt venni a tanórákon. Tanulmányi szerződést a felek nem kötöttek.

[8] A felperes munkaköri feladatait részben a telephelyen, részben az utasítások szerint külső helyszíneken látta el. A telephelyi munka december-január-február hónapokban meghatározó volt, és hétfőtől-péntekig 7 óra 30-ig kellett munkára jelentkezni.

[9] A felperesnek adott év január 15. napjáig kellett kialakítania az izolációkat, ami azt jelentette, hogy a hibridkukorica vetőmag összevirágzását kellett koordinálni. Ennek keretében fel kellett keresni a gazdákat és egyeztetni velük a felvásárlási árra vonatkozóan is. Az ezzel kapcsolatos szerződéseket a felperes és személy2 kötötte meg a gazdákkal. A szerződéskötésekre április környékén került sor. Január és február hónapokban többnyire irodai munkák adódtak, március hónapban a termelők felkeresésével foglalkoztak, majd áprilisban kezdődtek a vetések és a fajtatulajdonosokkal történő egyeztetések telefonon vagy személyesen. Május-június hónapban került sor a vetésre, július elején kezdődött a címerezés, amely augusztus első hetéig, a betakarítás augusztus 20-tól október végéig és hétfőtől-szombatig terjedően tartott.

[10] A fizikai dolgozók szállítását július hónaptól október végéig kellett ellátni, amelyet személy2 kollégájával felváltva végzett a felperes, majd 2021-től egyedül látta el a feladatot.

2020-ban segítségére volt agronómus kollégája mellett a vetési és címerezési időszakban személy⁵ agronómus, őt az alperes ideiglenesen másik területről irányította át.

[11] 2021. augusztus 16-án személy¹ e-mailt küldött többek között a felperesnek is, amelyben a hibridkukorica betakarítás 2021. augusztus 17-ei indulásával feladatként tűzte ki a betakarító és szállító járművek optimális kihasználását, az állásidő minimalizálását és folyamatos kapcsolattartást az üzemmel. személy²nak címzetten pedig további feladatként határozta meg az üzem kihasználásának növelését, a hibridkukorica fogadás irányítását, folyamatos kapcsolattartást a betakarítókkal.

[12] A felperes 2021. augusztus 25-én kelt azonnali hatályú felmondással a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 78. § (1) bekezdés a) és b) pontjára hivatkozással szüntette meg munkaviszonyát. Kérte, hogy alperes fizessen meg 2 havi végkielégítésnek megfelelő 900.000 forintot, valamint 45 napos felmondási időre járó 675.000 forintot 3 napon belül. Az azonnali hatályú felmondás indokai a következők voltak:

1. A munkáltató folyamatosan megszegi a 2020. február 1-jén kelt munkaszerződésének 3. pontja azon rendelkezését, amely szerint a foglalkoztatására kötetlen munkarendben kerül sor. Nyilvánvaló, hogy munkaidejét nem ő osztja be, a munkáltató által előírt rendben kell megjelennie minden munkanapján.

2. A munkáltató folyamatosan megsérti az Mt. azon rendelkezéseit, amelyek szerint a túlmunkáért bérpótlék jár. Az elmúlt években több száz túlórája halmozódott fel, bérpótlékot azonban nem kapott.

3. A munkáltató túlmunkadíjakkal kapcsolatos eljárása az egyenlő bánásmód követelményébe ütközik tekintettel arra, hogy a fizikai munkakörben dolgozók részesülnek túlmunkadíjban, míg a felperes agronómusként nem. Többek között ennek tudható be a munkáltatónál kialakult bérfeszültség, hiszen a fizikai munkakörben dolgozók munkabére magasabb az őket irányító agronómusénál.

4. A jogsértő munkáltatói magatartásokat fokozza, hogy augusztus 16-án a hibridkukorica idej betakarítására olyan napi mennyiséget határoztak meg, amely az adott technikai feltételek mellett napi 12-14 óra munkavégzéssel sem teljesíthető.

[13] Az alperes 2021. augusztus 30-án kelt levelében tájékoztatta a felperest, hogy az abban foglalt indokokat nem fogadja el. Felhívta, hogy az Mt. 84. §-a alapján köteles a felmondási időre járó távolléti díjnak megfelelő összeget, valamint a jogellenes felmondással okozott egyéb kár összegét is megfizetni a munkáltatónak.

[14] A felperes jogi képviselője útján 2021. szeptember 17-én fizetési felszólítást intézett az alperes vezérigazgatójához, amelyben túlrapótlék címén 2.110.790 forint megfizetését is kérte az azonnali hatályú felmondásban megjelölteken túlmenően.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

[15] A felperes keresetében kérte, hogy a bíróság az azonnali hatályú felmondás jogszerűségére tekintettel kötelezze az alperest az Mt. 78. § (3) bekezdése alapján felmondási időre járó távolléti díj, végkielégítés és ezen összegek kamatának megfizetésére. Túlóra bérpótlék címén 2.110.790 forintot igényelt annak 2020. június 18-tól számított késedelmi kamatával.

[16] Keresete indokaként arra hivatkozott, hogy az azonnali hatályú felmondásban felhozott munkáltatói kötelezettségzegések mint indokok megalapozzák az azonnali hatályú felmondás jogszerűségét. A túlórapótlék megfizetésének elmaradását illetően állította, hogy kötetlen munkarend hiányában az alperesnek az Mt. 143. § (1) bekezdés a) pontja, valamint (3) bekezdés, illetőleg (5) bekezdés alapján a túlórák után bérpótlék fizetési kötelezettsége lett volna, illetve szabadidőt kellett volna biztosítani.

[17] A felperes álláspontja szerint az alperes nem tartotta meg az egyenlő bánásmód követelményét sem.

[18] A 2021. augusztus 16-ai munkáltatói utasítással az alperes az Mt. 97. § (1) bekezdését, 99. § (2) bekezdését, 105. § (1) bekezdését és 104. § (1) (2) bekezdés d) pontjában foglaltakat sértette meg. Olyan terhet rótt a felperesre, amely az adott technikai feltételek mellett nem volt teljesíthető, az utasítás a felperes egészségét súlyosan veszélyeztette.

[19] Az alperes a kereset elutasítását és a felperes perköltségben való marasztalását kérte.

[20] Álláspontja szerint a felperes által aláírt jelenléti íveken a kötetlen munkarend előtt is kizárólag napi 8 óra munkavégzést tüntetett fel, és egyetlen esetben sem jelezte, hogy az eltelt öt évben túlmunkája keletkezett volna. Vitatta, hogy a felperes által becsatolt és saját maga által vezetett menetlevelek alkalmasak lennének annak bizonyítására, hogy a felperes munkarendje nem kötetlen volt, és emiatt több millió forintnyi túlmunkadíja maradt kifizetetlen.

[21] Alperes szerint a felperes 2019 évben munkaidőben, a céges autóval közlekedést hivatali használatként feltüntetve több napon bizonyítottan iskolában volt. Ezekre a napokra is munkabért kapott, noha ténylegesen munkát nem végzett. 2021 évben a menetlevelek szerint céges ügyben használta az autót, miközben kedvtelésből vadászott.

[22] Alperes vitatta, hogy a felperes személyszállítási feladatokat végzett, és nem biztosított számára az alperes pihenőidőt, miközben több száz kilométert vezetett naponta. A felperes legtovábbi területe Ivánca volt, amely 100 kilométerre található, a betakarítási időszakban pedig elvitte magával azon kollégáit a gépkocsival, akik ugyanarra a területre mentek, ahova ő, de nem volt kifejezetten szállítási feladata. A felperes volt az, aki megsértette az Mt. 6. §-ban írt jóhiszemű és tisztességes eljárás alapelveit.

Az első- és a másodfokú bíróság ítélete

[23] A Veszprémi Törvényszék 25.M.70.081/2021/26. számú ítéletével a keresetet elutasította, és a felperest perköltség viselésére kötelezte azzal, hogy az állam által előlegezett költség az állam terhére marad.

[24] Az elsőfokú bíróság elsődlegesen abban a kérdésben foglalt állást, hogy a felperes valóban kötetlen munkarendben végezte-e tevékenységét. Utalt az Mt. 96. § (1) és (2) bekezdésében foglaltakra. A kötetlen munkarend megállapításának feltétele, hogy a munkakör sajátos jellegére és a munkavégzés önálló megszervezésére tekintettel kerülhet sor ilyen munkarend megállapítására. Mindez azt feltételezi, hogy a munkavállaló olyan munkát végez, amely a többi munkavállaló munkavégzésétől függetlenül ellátható, és ezt az időtartamot a munkáltató igényétől függetlenül maga oszthatja be.

[25] A perben nem volt vitatott, hogy az új vezérigazgató munkába lépését követően, a 2020. február 1-től hatályos munkaszerződés-módosításban a felek kötetlen munkarendben

állapodtak. A felperes ténylegesen ugyanazon beosztás szerint végezte munkáját, mint azt megelőzően. Mivel a felperes a kötetlen munkarendre vonatkozó munkaszerződés-módosítást elfogadta, azt aláírta, ezért őt terhelte annak bizonyítása, hogy munkavégzése nem kötetlen munkarendben történt.

[26] A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a bíróság arra a következtetésre jutott, hogy bár az elvégzendő munkákat a mezőgazdaság szezonaritása diktálta, azonban annak ellátását a felperes kollégájával, személy2dal együtt maga oszthatta be.

[27] Megállapítható, hogy a felperesnek lehetősége volt arra, miszerint adott munkanapon megjelenjen helység nevelőn és részt vegyen a növényorvos szak tanóráin. Ezekre a napokra a felperes ugyanúgy megkapta munkabérét. Lehetősége volt tehát a munkát úgy megszervezni, hogy beleférjen az oktatáson való részvétel is. Ezen kívül részt tudott venni vadászaton is munkaidőn belül. Megállapítható, hogy a téli időszakban napi irodai munka végeztével lehetősége volt hamarabb haza menni, miután bejelentette ezt személy1 vetőmag ágazatvezetőnek.

[28] A felperes munkaköri feladatainak ellátását maga osztotta be a mezőgazdasági munka időnyjellegére is figyelemmel. Munkaköri feladatai tipikusan olyanok voltak, amelyek megszervezését önállóan elvégezhette, beoszthatta az agronómus munkatársával való megbeszélés alapján. Tevékenysége nem függött az általa hivatkozott fizikai munkavállalók tevékenységétől. Az a körülmény, hogy a szolgálati gépjárművel a címerezés és betakarítási időszakban az ő feladata volt kiszállítani a termőterületre a dolgozókat, nem teremtette meg a függést az ő munkavégzésüktől.

[29] Mivel az Mt. 96. § (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy kötetlen munkarend esetén a munkaidőkeretre, munkaidő-beosztásra, pihenőidőre, rendkívüli munkavégzésre, ügyeletre és készenlétre vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatóak, ebből következően a felperes túlóra teljesítése sem állapítható meg. Ennek alapján az azonnali hatályú felmondás 2. pontjában általa írtak nem helytállóak.

[30] Fent kifejtettekből következően az azonnali hatályú felmondás 3. pontjában írt túlmunka díjakkal kapcsolatos eljárás tekintetében az egyenlő bánásmód követelményének megsértése sem jön szóba az alperes terhére. Az egyenlő bánásmód követelményére vonatkozó hatályos rendelkezések értelmében felperes helytelenül határozta meg a fizikai dolgozókat mint vele összehasonlítható helyzetben lévő csoportot.

[31] Az azonnali hatályú felmondás 4. pontját képező, 2021. augusztus 16-ai, a hibridkukorica betakarítására vonatkozó munkáltatói utasítás kapcsán személy1 tanúvallomásában előadta, hogy az e-mailben leírtak egy célkitűzést képeztek, amely nem előírás volt, és utólag sem kérte azt számon senki. A felperes esetében már nem is jött szóba ennek teljesítése, hiszen addigra megszüntette munkaviszonyát. A feladatkitűzés időszaka augusztus végén kezdődött, és november 5-éig tartott a betakarítás, tehát az eredményesség csak akkor derült ki.

[32] A felperes által a felmondás 4. pontjában hivatkozott indok idő előttinek bizonyult. Amennyiben a felperes megvárta volna a feladatteljesítés végét, és teljesíthetetlennek bizonyul a célkitűzés, úgy abban az esetben sem állná meg helyét azonnali hatályú felmondás indokaként, mivel nem állapítható meg lényeges munkáltatói kötelezettségszegés.

[33] A felperes fellebbezése folytán eljáró Győri Ítéltábla Mf.V.30.046/2022/17. sorszámú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, és kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 675.000 forint felmondási időre járó távolléti díjat és 900.000 forint végkielégítést ezen összegek kamatával együtt. Egyebekben a keresetet elutasította. Rendelkezett a feleket terhelő perköltség- és illeték fizetési kötelezettségről.

[34] Mivel az elsőfokú bíróság elmulasztotta, a másodfokú bíróság a polgári perrendtartásról szóló 2016. CXXX. törvény (Pp.) 369. § (4) bekezdése alapján eljárva tájékoztatta a feleket a bizonyítási teherről a Pp. 237. § (2) bekezdésének alkalmazásával, és a felperest nyilatkozattételre hívta fel. A felperes ennek ellenére a követelése összecszerúsége tekintetében szakértő kirendelése iránt bizonyítási indítvánnyal nem élt.

[35] A másodfokú bíróság utalt az Mt. 64. § (1) bekezdés c) pontjára, (2) bekezdésére, 78. § (1) bekezdés a) és b) pontjára.

[36] A tanúvallomások alapján az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a felperes júliustól októberig terjedő időszakban felmerülő munkaköri feladatait, és hogy azt a munkáltató utasítása alapján milyen munkaidő-beosztással kellett ellátnia. A másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy a csatolt menetlevelek és az annak alapján készített felperesi kimutatás alapján az alperes által sem vitatottan felperes a munkavégzését jellemzően 5 óra 30-tól 7:00 óra közötti időben kezdte meg. Ezen túlmenően a munkavégzési területen kellett tartózkodnia a címerezés, illetve a betakarítás során felmerülő, munkakörébe tartozó feladatok ellátása érdekében. A felperes végezte a délutáni, esti órákban a munkavállalók hazaszállítását is. Helyesen hivatkozott arra, hogy a telephelyen történő munkavégzés esetén sem maga osztotta be a munkaidőt, hiszen az irodában az alperes által meghatározott időponttól kellett rendelkezésre állnia, illetve munkát végeznie. Munkaköri feladatának ellátása olyan mértékben függött az alperes igényétől, annak tevékenységétől, illetve a munkavállalók foglalkoztatásától és munkaidő-beosztásától, hogy az kizárta a felperes önálló munkaszervezésének lehetőségét.

[37] Az alperes kollektív szerződése 1.5. pontjában foglalt munkaidőre vonatkozó rendelkezése az Mt. 94. § (3) bekezdése alapján biztosította alperes számára annak lehetőségét, hogy munkavállalóit éves munkaidőkeretben foglalkoztassa. Ettől függetlenül azonban a felek nyilatkozata alapján tényként volt megállapítható, hogy az alperes a felperes esetében munkaidőkeretet sem a munkaszerződés 2020. február 27-ei módosítása előtti időben, sem azt követően nem alkalmazott. Az alperes nem határozta meg a munkaidőkeretben teljesítendő munkaidőt, a felperessel munkaidőbeosztást nem közölt, a munkaidőt nem tartotta nyilván.

[38] A másodfokú bíróság a felperes munkaidejének megállapításával összefüggésben hangsúlyozta, hogy az alperes által csatolt jelenléti ívek a felek nyilatkozata, továbbá a tanúvallomások és a menetlevelek alapján megállapíthatóan a munkaszerződés 2020 februári módosítását megelőző időszakra sem a valóságnak megfelelően tartalmazzák a munkavégzés kezdő és befejező időpontját, ezért azok ebben a körben bizonyítékként nem vehetők figyelembe. A felperes a munkaviszony megszüntetését megelőző időszakban rendszeresen dolgozott szombaton és vasárnap, napi munkaideje pedig több esetben meghaladta a napi 8 órás munkaidőt. Az alperes által sem vitatottan felperes részére a rendkívüli munkavégzésért járó díjazás elmaradt, így az azonnali hatályú felmondás azon indoka valós, hogy a túlmunkáért bérpótlékot a felperes nem kapott.

[39] Az alperes jogszabálysértő módon tekintette kötetlen munkarendben dolgozó munkavállalónak a felperest, az Mt. 134. §-ban előírt munka- és pihenőidő nyilvántartására vonatkozó kötelezettségének nem tett eleget, a felperes rendes és rendkívüli munkaidejét nem tartotta nyilván, a munkabér elszámolás és kifizetés során az Mt. 139. §-át és 143. §-át sértette meg. Az alperes a munkaviszonyból származó lényeges kötelezettségét szándékosan és jelentős mértékben megsértette a munkaidő nyilvántartása, illetőleg a munkabér fizetési kötelezettség tekintetében.

[40] A másodfokú bíróság nem ítélte jogszerű munkaviszony megszüntetési indoknak az egyenlő bánásmód követelményének megsértésére történő hivatkozást, felperes nem volt összehasonlítható helyzetben az általa megjelölt fizikai dolgozókkal.

[41] A másodfokú bíróság osztotta az elsőfokú bíróság azon álláspontját is, miszerint az azonnali hatályú felmondásban rögzített munkáltatói célkitűzés nem tekinthető munkáltatói utasításnak, és önmagában az abban megfogalmazott munkáltatói elvárás nem szolgálhat jogszerű indokául a munkaviszony azonnali hatállyal történő megszüntetésének, az nem felel meg az Mt. 78. § (1) bekezdésében írtaknak.

[42] A felperes túlmunkáért járó díjazás iránti igénye körében könyvszakértői bizonyítás vált szükségessé, mert a rendkívüli munkaidőben felmerülő munkavégzéséért járó díjazás összegének kiszámításához különleges szakértelem szükséges. A felperes a Pp. 265. § (1) bekezdése szerinti, őt terhelő bizonyítási érdek ellenére a másodfokú bíróság tájékoztatása és felhívása mellett sem indítványozta igazságügyi könyvszakértő kirendelését, ezért a másodfokú bíróság a felperes túlóráért járó díjazás iránti kereseti kérelmét bizonyítottság hiányában nem ítélte alaposnak. A rendelkezésre álló, az alperes által vitatott bizonyítékokra, menetlevelekre, GPS adatokra figyelemmel a felperest megillető túlmunkadíj összegét kétséget kizáróan nem lehetett meghatározni a szakértő különleges szakértelme hiányában.

A felperes és az alperes felülvizsgálati kérelme és a felek felülvizsgálati ellenkérelme

[43] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel érintett részében való hatályon kívül helyezését és az alperes 2.220.930 forint elmaradt bérpótlékban való marasztalását kérte, perköltség és készkiadás megfizetése mellett.

[44] A felülvizsgálati érvelése szerint a másodfokú bíróság ítélete sérti a Pp. 300. § (1) bekezdését, amely értelmében szakértőt abban az esetben kell alkalmazni, ha a jogvita kereteinek a meghatározásához, vagy a perben jelentős tény megállapításához, megítéléséhez különleges szakértelem szükséges. Jelen perben azonban szakértő igénybevételére nincs szükség. A felperes szakértő bevonása nélkül is bizonyította a túlmunkadíj iránti igényének megalapozottságát, ezért a másodfokú ítélet sérti a Pp. 265. § (1) bekezdését, valamint a Pp. 279. § (1) bekezdésében foglaltakat.

[45] Nem volt az alperesnek a perben olyan tartalmú vitatása, hogy a felperesi számítás helytelen, hibás vagy a számítás módszerében téves, vagy nem olyan módon kell számolni a túlórákat ahogy azt felperes tette, nem annyi a távolléti díj, amennyit felperes állít. Alperes a perben a NAV számára GPS adatokat közlő, felperes szolgálati gépjárművébe beszerelt nyomkövető hitelességét nem vitatta. Iratellenes a másodfokú bíróság ítéletének azon következtetése, amelyből úgy tűnik, mintha a menetleveleket és a GPS adatokat alperes ténylegesen vitatta volna.

[46] Alperes a másodfokú bíróság felhívása ellenére nem tudta bizonyítani, hogy a táblázatban általa megjelölt, kifogásolt órákban felperes nem munkát végzett, a másodfokú bíróság ugyanis e körben elutasította alperes személy² tanú kihallgatására vonatkozó indítványát. Így érthetetlen, hogy a szakértőnek a másodfokú bíróság szerint milyen számadatokat kellett volna vizsgálni akkor, amikor az alperes által „vitatott” órákhoz kapcsolódó tényállítások a másodfokú bíróság szerint is bizonyítatlanok maradtak.

[47] A felperes az anyagi pervezetés körében a Pp. 6. §-ának és a Pp. 237. § (2) és (4) bekezdésének megsértését állította. A peres iratokból megállapítható, hogy a másodfokú bíróság nem tájékoztatta a felperest arról, hogy az igazságügyi könyvszakértő kirendelésének indítványozása az ő kötelezettsége, és hogy ennek elmulasztása az ő terhére esik.

[48] A másodfokú bíróság a szakértői bizonyítással összefüggésben a feleket, és nem konkrétan a felperest tájékoztatta, holott az anyagi pervezetést annak a félnek kell címezni, akire az vonatkozik. Ráadásul a tájékoztatás nem is terjed ki arra, hogy mi a következménye a bizonyítási indítvány elmulasztásának. A másodfokú bíróság anyagi pervezetése már önmagában ezen okból sem felel meg a Pp. 237. § (2) bekezdésében foglaltaknak.

[49] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte a felperes keresetének elutasítása mellett. Másodlagosan a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását indítványozta.

[50] Megsértett jogszabályhelyént hívta fel a Pp. 279. § (1) bekezdését utalva arra, hogy az alperes 2022. december 5-én bizonyítási indítvánnyal élt, és tételesen, 2019-2020-2021 évekre vonatkozóan naptári nap és óra megjelöléssel levezette, hogy felperes túlóra kimutatását milyen mértékben vitatja. Ezeket a másodfokú bíróság által kért okiratokat az ítélet indokolása figyelmen kívül hagyta, részben sem értékelte, mintha azok nem is léteznének.

[51] A perben eljáró másodfokú bíróság az általa megállapított tényállás következtében, valamint a peranyagban rendelkezésre álló bizonyítékokból téves következtetéseket vont le, döntése hibás jogszabályértelmezésen alapul.

[52] A másodfokú bíróság ítélete indokolásában tényként fogadta el, hogy a felperes által szabálytalanul vezetett GPS adatokból levezetett túlmunka valós, hiába cáfolta ezt az alperes okirati bizonyítékkal is.

[53] Az alperes igazolta, hogy a felperes munkanapokon napközben számos magánügyét intézte, és ezt a felperes által bizonyítékként használt GPS adatokkal igazolta. A felperes nem bizonyította az éves munkavégzésének időtartamát, erre az általa becsatolt menetlevelek nem lehettek alkalmasak azért sem, mert szabályzat ellenesen használta a munkáltató által rendelkezésére bocsátott gépjárművet. A magánhasználatot nem állította át a GPS-en, és azt sem tette meg, hogy minden hónapban az útnyilvántartásba kézzel felvigye azt. Ezzel szemben vadászatait, iskoláit, a bevásárlásait munkavégzésként tüntette fel megsértve az Mt. 6. §-ban foglalt jóhiszemű és tisztességes eljárás alapelvét. A menetlevelek kizárólag azt igazolták, hogy a felperes által használt alperesi gépjármű hol volt adott pillanatban, azt azonban nem, hogy felperes akkor és ott mit csinált, vagy távozott-e esetleg onnan másik gépjárművel.

[54] Kötetlen munkarend esetén a rendes és rendkívüli munkaidőről nem kell nyilvántartást vezetni (Mt. 96. § (3) bekezdés b) pont), de a munkáltató azt megteheti ilyen jellegű kötelezettség hiányában is.

[55] Amennyiben bizonyított lenne az, hogy a felperes túlmunkát végzett, abban az esetben a munkavállalónak is az Mt. 6. § szerint kellett volna eljárnia és jeleznie, hogy véleménye szerint az ő munkaideje nem kötetlen és rendszeresen túlórázik, azonban ezt egyszer sem tette meg a munkáltató felé, hanem azonnali hatályú felmondással élt.

[56] Nem jelenti a kötetlen munkarend sérelmét, ha a dolgozó egyes munkaköri feladatokat csak a munka természete, vagy a munkáltató által meghatározott időpontban teljesíthet, vagy ha a munkáját alapvetően a munkahelyén kell végeznie. Nem lehet a kötetlen munkarend alkalmazásával kibújni a munkaidő szabályok betartása alól azzal, hogy a munkáltató olyan munkakörökben is átengedi a munkaidőbeosztás jogát, ahol valójában nem a munkavállaló dönt a saját munkaidejéről.

[57] Az elsőfokú bíróság a felperesi munkavégzéssel kapcsolatos ténymegállapítások során figyelemmel volt tanú1, személy4 és személy1 tanúvallomására, és azok értékelésénél akként foglalt állást, hogy a felperes a munkaköri feladatai ellátásának idejét maga oszthatta

be, a mezőgazdasági munka idény jellege által behatárolt módon. Ezt az elsőfokú bíróság helyesen rögzítette.

[58] Mindkét fél felülvizsgálati ellenkérelmében vitatta az ellenérdekű fél felülvizsgálati kérelmében foglaltak alaposságát.

A Kúria döntése és jogi indokai

[59] Az alperes felülvizsgálati kérelme nem, a felperes felülvizsgálati kérelme az alábbiak szerint megalapozott.

[60] A Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a Kúria a felülvizsgálat során a felülvizsgálati és csatlakozó felülvizsgálati kérelem korlátai között, az ott megjelölt jogszabályok tekintetében vizsgálja a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát, és figyelemmel van a Pp. 523. §-ban foglaltakra is.

[61] A jogerős ítélet azon rendelkezéseit, amelyeket nem ítélték jogszerű munkaviszony megszüntetési indoknak (a felperes egyenlő bánásmód követelményének megsértésére, továbbá a munkáltatói célkitűzésre, a megfoglalmazott munkáltatói elvárásra történő hivatkozást) a felek nem támadták. Az alperes felülvizsgálati kérelmében foglaltak alapján az azonnali hatályú felmondás további indokai valósága képezhetette a felülvizsgálat tárgyát.

[62] A jogvita eldöntése során elsődlegesen abban a kérdésben kellett állást foglalni, hogy a felperes ténylegesen kötetlen munkaidőben látta-e el a tevékenységét.

[63] A másodfokú bíróság ezen kérdés kapcsán helytállóan fejtette ki, hogy a menetlevelek és az ezek alapján készített kimutatások alapján kétséget kizáróan lehetett rögzíteni, hogy a felperes a munkavégzést jellemzően munkatársával felváltva 5 óra 30 és 7 óra közötti időben kezdte meg. Ezen kívül a munkavégzési területen kellett tartózkodnia a címerezés, illetve a betakarítás során felmerülő, és a felperes munkakörébe tartozó feladatok ellátása érdekében. Felperes végezte a délutáni, esti órákban a munkavállalók hazaszállítását is. Nincs bizonyíték arra, hogy a felperes ezt csak akkor tette, amikor neki is ezen a területen volt feladata. A felperesnek az irodában az alperes által meghatározott időponttól kellett rendelkezésre állnia, illetve munkát végeznie, a munkaidő letelte előtti távozását be kellett jelentenie. A bizonyítékok alapján a felperes a munkakörébe tartozó feladatokat az alperes által előírt időbeosztás alapján, azaz a munkaszerződés módosításban foglaltakkal ellentétben, a korábban meghatározott (általános munkarend) szerint folytatta, amelyből kötetlen munkarendre következtetni nem lehet.

[64] A jogerős ítélet [37] bekezdésében a másodfokú bíróság helytálló következtetésre jutott. Az alperes kollektív szerződése 1.5. pontjában foglalt munkaidőkeretre vonatkozó rendelkezés az Mt. 94. § (3) bekezdésén alapulóan biztosítja az alperes számára annak lehetőségét, hogy munkavállalóit éves munkaidőkeretben foglalkoztassa. Az alperes azonban felperesnél munkaidőkeretet sem a munkaszerződés módosítása előtti időben (2020. február 27.), sem azt követően nem alkalmazott. Nem határozta meg az ennek megfelelően teljesítendő munkaidőt, a felperessel munkaidő beosztást nem közölt, a munkaidőt nem tartotta nyilván.

[65] Ugyancsak helyesen rögzítette a másodfokú bíróság, hogy a rendelkezésre álló bizonyítékokból megállapíthatóan a felperes 2021 április és augusztus közötti időtartamban (a mezőgazdasági munka jellegére is figyelemmel) rendszeresen végzett tevékenységet hétvégeken, napi munkaideje több alkalommal meghaladta a 8 órát. Azt az alperes maga sem

vitatta, hogy a rendkívüli munkavégzésért díjazást nem fizetett részére, a felperes a túlmunkáért bérpótlékot nem kapott.

[66] A másodfokú bíróság helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a felperes foglalkoztatása nem kötetlen munkarendben történ a munkaszerződés-módosítás ellenére, az Mt. 134. §-a szerinti munkaidő nyilvántartást nem vezettek, és a túlórák utáni díjazás is elmaradt. Az azonnali hatályú felmondás e kötelezettségszegésekre valóban hivatkozott. Nem róható felperes terhére, hogy emiatt hosszabb időn keresztül nem emelt kifogást az alperesnél, azáltal pedig, hogy utóbb járandósága kifizetését kérte a munkáltatótól, nem sértette meg az Mt. 6. §-ban foglaltakat.

[67] A jogviszony megszüntetés jogellenességére alperes a vizsgálat tárgyává tett pontokra vonatkozóan megalapozatlanul hivatkozott, a másodfokú bíróság ítélete jogszabálysértés nélkül alkalmazta a Pp. 279. § és Mt. 78. § (1) bekezdés a) pontját.

[68] A felperes túlóradíj iránti igényével az elsőfokú bíróság elfoglalt téves jogi álláspontja miatt nem foglalkozott, a másodfokú bíróság okfejtése pedig nem helytálló.

[69] A Pp. 237. § (2) és (4) bekezdése értelmében ha a perfelvételi nyilatkozat nem terjed ki valamely lényeges tény vonatkozásában a bizonyításra, vagy a felek között vita van abban, hogy valamely tény bizonyítása mely felet terheli, a bíróság az (1) bekezdésben foglaltakon túl tájékoztatja a feleket a bizonyíték rendelkezésre bocsátása, illetve a bizonyítás indítványozása elmulasztásának, valamint a bizonyítás esetleges sikertelenségének következményéről is. A bíróság az (1)-(3) bekezdésben meghatározott esetekben az ügy körülményeitől függően a félhez intézett kérdéssel, nyilatkozattételre felhívással illetve tájékoztatással járul hozzá ahhoz, hogy a felek eljárási kötelezettségeiket teljesíthessék.

[70] A felperes felülvizsgálati kérelmében helytállóan hivatkozott arra, hogy a másodfokú bíróság a túlóradíj bizonyításával összefüggésben a feleket nem megfelelően tájékoztatta az őket terhelő bizonyítási kötelezettségről, nem bontotta le azt a felperest és az alperest terhelő bizonyítási teherre illetve érdekre. A bizonyítás elmaradásának következményeiről sem adott megfelelő tájékoztatást. Ebből következően pedig megalapozottan érvelt azzal a felperes, hogy a másodfokú bíróság ítéletének [46] bekezdése iratellenesen tartalmazza, miszerint a felperes a „... másodfokú bíróság tájékoztatása és felhívása ellenére sem indítványozta igazságügyi szakértő kirendelését ...”.

[71] A megismételt eljárásban a bíróságnak elsődlegesen a feleket terhelő bizonyítási teherről és érdekről kell tájékoztatást adni, felhívva őket a nem megfelelő bizonyítás jogkövetkezményeire is.

[72] Ezen túlmenően téves volt a másodfokú bíróságnak a szakértő kirendelésének elmaradásával kapcsolatos álláspontja is.

[73] A jogerős ítélet [39] pontjában maga is rögzíti, hogy „a túlmunkáért bérpótlékot a felperes nem kapott”. Annak részletes levezetése, hogy a csatolt okiratok alapján, illetve annak ellenére mely időpontban végzett a felperes túlmunkát nem olyan számszaki kérdés, ami szakértő igénybevételét tenné szükségessé, e körben a tényállás tisztázása a bíróság elsődleges feladata.

[74] Vizsgálni kell a megismételt eljárásban az általános munkarendre vonatkozó szabályok alapján, hogy a felperes által igazolt túlórák teljesítése valóban megtörtént-e, illetve mely napok azok, amelyeket a rendelkezésre álló bizonyítékok ellenére nem munkával töltött. Jelenléti ív hiányában a GPS adatok szolgálhatnak alapul a túlórák elszámolásánál, az hogy a felperes tévesen vezette azt, vagy a rendszert nem állította át hivatali használatról magánhasználatra, a bizonyítási eljárás részét kell, hogy képezze.

[75] Csak fentiek figyelembevételével, a bizonyítási eljárás ennek megfelelő lefolytatása után lesz a bíróság abban a helyzetben, hogy megalapozott, a jogszabályoknak megfelelő döntést hozhasson.

[76] A Kúria a kifejtettekre tekintettel a jogerős ítéletet az azonnali hatályú felmondás körében elfoglalt álláspontját osztva hatályában fenntartotta, míg a túlóradíj iránti igényt illetően az elsőfokú bíróságot a perfelvételi szaktól kezdődően új eljárásra és új határozat hozatalára utasította (Pp. 424. § (3) bekezdés).

[77] A hatályában fenntartott rész tekintetében az alperes részperköltség fizetésére köteles a felperes részére az első-, másod- és felülvizsgálati eljárást illetően a Pp. 83. § (1) bekezdésében foglaltak alapján.

[78] Az alperes köteles megfizetni az első-, másod- és felülvizsgálati eljárási részilletéket az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (továbbiakban: Itv.) 42. § (1) bekezdése, 46. § (1) bekezdése és 50. § (1) bekezdése szerint.

[79] A Kúria tájékoztatja a feleket az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 2023. január 1-től hatályos 78. § (4) bekezdés és 30/2017. (XII. 27.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a)-e) pontja alapján, hogy

- az illetéket az Állami Adó- és Vámhatóság 10032000-01070044-09060018 számú illeték bevételi számlájára kell megfizetni az illeték megfizetése a határozat jogerőre emelkedését követő 60. napon válik esedékessé,
- a megfizetés során közleményként fel kell tüntetni a Kúria megnevezését, a kúriai ügyszámot és a fizetésre kötelezett adóazonosító számát.

[80] A hatályon kívül helyezett rész tekintetében a Kúria a feleket terhelő felülvizsgálati eljárás rész költségét és a felülvizsgálati eljárás részilletékét csak megállapította, annak megfizetése tárgyában az új határozatot hozó bíróság dönt (Pp. 424. § (4) bekezdés).

[81] A részítélet ellen a Pp. 407. § (1) bekezdés d) pontja értelmében nincs helye felülvizsgálatnak.

[82] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet tárgyaláson bírálta el a Pp. 405.§ (1) bekezdés alapján alkalmazandó Pp. 376.§ (1) bekezdés a) pontja szerint.

Budapest, 2023.október 4.

Dr. Hajdu Edit s.k. a tanács elnöke, Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. előadó bíró, Dr. Stark Marianna s.k. bíró, Szolnokiné dr. Csernay Krisztina s.k. bíró, Dr. Tánczos Rita s.k. bíró